

Το ζήτημα του χώρου

*Μεθοδολογικές, ερμηνευτικές διαδρομές...
Στρατηγικές, πρακτικές σχεδιασμού με έμφαση:*

στις κοινωνικο-οικονομικές διεργασίες...

Ελίζα Παναγιωτάτου
2020-21

Ενότητα Ι: Εισαγωγή

Πού βρισκόμαστε τελικά;

- ✓ **Στην εποχή του νεοφιλελευθερισμού** (N. Brenner και N. Theodore, 2005).
- ✓ **Στην περίοδο της κρίσης και του «νέου» κρατικού παρεμβατισμού. Νέες/παλαιές μέθοδοι εξασφάλισης κοινωνικής συναίνεσης.**
- ✓ **Στην προοπτική της μεταμοντέρνας εποχής** (R. Shields, 1992).
- ✓ **Στην αποθέωση της ζωής στην πόλη** (N. Taylor, 1995).
- ✓ **Στην αποθέωση της «ποικιλίας», του «διαφορετικού».**

αναζητάμε

«ολοκληρωμένες εκ των άνω» θεωρήσεις (P. Allmendinger, 2002),
«ολοκληρωμένα εκ των άνω» αναπτυξιακά πλαίσια;
Για ποια ζητήματα; Για ποιο «χώρο»; Για ποια «κοινωνία»;

✓ Παρατηρώ ότι:

Οι συμβατικές έννοιες στεγάζουν εξαιρετικά διαφοροποιημένες και μοναδικές καταστάσεις:

περιφέρεια,
χωρική ασυμμετρία/χωρική ισορροπία,
συγκέντρωση,
κέντρο-περιφέρεια,
εξελικτικά μετασχηματισμένος χώρος,
βιωσιμότητα,
χωρική συνοχή
κ.λπ.

- ✓ Μήπως τα χαρακτηριστικά των διαδικασιών εγκλωβίζονται σε ένα στατικό πλαίσιο αναφοράς;
- ✓ Μπορούν διαπιστωμένες «τάσεις» ως προς το χώρο να αποτελέσουν ικανοποιητική και μόνη βάση ερμηνείας για την εξαιρετικά πολύπλοκη πραγματικότητα;
- ✓ Μπορούν τα αποτελέσουν «βάση» για σχεδιασμό του χώρου;
- ✓ Αποτελούν «βάση» για το σχεδιασμό του χώρου όπως τον έχουμε βιώσει;

- ✓ Χρειαζόμαστε, λοιπόν, «απεικόνιση» και ερμηνεία των διαφοροποιήσεων.
- ✓ Μας ενδιαφέρει η ιδιαίτερη κοινωνική, οικονομική, πολιτισμική, χωρική και χρονική διάσταση που χαρακτηρίζει μια περιοχή.

Με απασχολούν:

- ✓ Το «όλον», τα «μέρη». Οι τόποι, οι κοινωνίες.
- ✓ Η σημασία της έννοιας της «ολότητας» όχι όμως ως εκ των άνω θεώρηση της κοινωνίας.
- ✓ Οι μετασχηματισμοί σε όλα τα επίπεδα που αρθρώνουν το κοινωνικό σύνολο.
- ✓ Η σημασία της «μονάδας» και του ρόλου της μέσα στη συνεχώς μεταβαλλόμενη «ολότητα». Η μονάδα ως “σύνολο αυτοδύναμο” στη συνάρθρωση της εξεταζόμενης πραγματικότητας.
- ✓ Μας ενδιαφέρει η δυναμική του προβλήματος: η διαχρονική θεώρηση της διάρθρωσης και ανάπτυξης του συνολικού χώρου, και παράλληλα, ο προσδιορισμός των ιδιαιτεροτήτων κάθε «μονάδας», η οποία περιλαμβάνει και μια πληθώρα άλλων στοιχείων εκτός από τα αθροιστικά πληθυσμιακά, οικονομικά κ.λπ. μεγέθη.
- ✓ Τοποθετούμε τα αθροιστικά μεγέθη (εθνικά, ευρωπαϊκά κ.λπ.) σε **δεύτερο πλάνο** (J.D. Gould, 1972 και A.J. Schumpeter, 1934).

- ✓ **Βλέπω ότι η δημιουργικότητα προσεγγίσεων** (C. Furtado, 1970, 1971, A. Lipietz, 1980, H. Lefèbvre, 1977, D. Massey, 1979, 1984, 1986, L.W. Soja, 1980, R. Shields, 1992, S. Sassen, 1991, P. Marcuse, 2005, 2006 κ.λπ.) **αναδεικνύει νέες διαστάσεις και εικόνες της πραγματικότητας.**
- ✓ **Οι ανισότητες ως ιστορικά φαινόμενα και σε σχέση με τις αλληπάλληλες αλλαγές στην παραγωγή** (D. Massey, 1979).
Ο χώρος ως αναπόσπαστο μέρος των μετασχηματισμών.
- ✓ **Μας ενδιαφέρουν οι διαδικασίες και οι μηχανισμοί που συνδέουν τις πολιτικές αποφάσεις για τη μακρο-οικονομία με τη δυναμική σε τοπικό επίπεδο.**

- ✓ Με ενδιαφέρει πολύ τι γίνεται στην πράξη.
Με ενδιαφέρει τι γίνεται στη χώρα μας.
- ✓ Αναζητώ τις παραδοχές, τις μεθοδολογικές διαδρομές, την περιγραφή των διαδικασιών υλοποίησης «ολοκληρωμένης ανάπτυξης και αειφόρου οργάνωσης του εθνικού χώρου», στα σχέδια για την πόλη και την περιφέρεια. Βλέπε Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης 2008, Εθνικό Περιφερειακό Πρόγραμμα 2008, Ρυθμιστικά Σχέδια Αθήνα-Αττική 2009,2014, Πρόγραμμα Καλλικράτης, Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης 2010, Περιφερειακά Προγράμματα Περιφερειών 2008 , Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημόσιων Ακινήτων (ΕΣΧΑΔΑ) 2011, Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΣΧΑΣΕ) 2013, Χωροταξική και Πολεοδομική Μεταρρύθμιση-Βιώσιμη Ανάπτυξη 2014.
- ✓ Διαδικασίες και μορφές οργάνωσης του χώρου.
Θεσμοί, φορείς.

- ✓ Γιατί τα ονομάζουν «υπερκείμενο σχεδιασμό»;
- ✓ Διασφαλίζουν ποικιλία προτύπων;
- ✓ Συνθέτουν ερωτήματα και απαντήσεις από τα επιμέρους επίπεδα συγκρότησης του χώρου; Έχουν καταβολές, δηλαδή, από τις «βάσεις»;
- ✓ Στηρίζονται σε θεσμικούς διαύλους επικοινωνίας και ενημέρωσης;

- ✓ Βρίσκομαι σε σύγχυση...
- ✓ Πώς μπορώ να βρω άκρη;
- ✓ Πώς μπορώ να συνθέσω θεωρητικές θέσεις, μεθοδολογικούς άξονες, να ερμηνεύσω τα φαινόμενα που εξετάζω, να συνθέσω πορίσματα;
- ✓ Με ποιον (ποιους) συντάσσομαι;
- ✓ Πώς μπορεί ο λόγος μου (ο λόγος μας) να έχει ουσία και δύναμη να μην περιορίζεται σε «ορισμούς» και «συνθήματα»;
- ✓ Μπορώ να ελπίζω ότι τα πορίσματά μου (μας) «μετουσιώνονται» σε σχεδιαστικά βήματα;
- ✓ Έχουν διασφαλιστεί οι διαδικασίες; Οι θεσμοί; Υπάρχει πολιτική βούληση;
- ✓ Στρατηγικά, μακροσκοπικά, «τοπικά» επίπεδα. Θεσμοί, κουλτούρα.

... αυτά τα ζητήματα θα συζητήσουμε σήμερα και σε σχέση με τα θέματα που έχετε επιλέξει.